

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph.D ve věci

žalobce: **I. K.**
st. příslušnost: X
t. č. pobytem X
zast. advokátem JUDr. Petrem Novotným
sídlem Archangelská 1, 100 00 Praha 10

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2020, č. j. OAM-403/ZA-ZA11-LE27-2020,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2020, č. j. OAM-403/ZA-ZA11-LE27-2020, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 8 228 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobce advokáta JUDr. Petra Novotného.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2020, č. j. OAM-403/ZA-ZA11-LE27-2020 (dále též jen „napadené rozhodnutí“). Tímto rozhodnutím byla žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“). Předmětem sporu je otázka, zda Ukrajinu lze ve vztahu k žalobci považovat za tzv. bezpečnou zemi původu. Tuto otázku musel soud s ohledem na své povinnosti plynoucí z unijního práva vypořádat s ohledem na aktuální dění v této zemi.

II. Napadené rozhodnutí a související skutkové okolnosti

2. Žalobce požádal o mezinárodní ochranu dne 14. 7. 2020. K této žádosti sdělil, že je ukrajinské národnosti a křesťanského pravoslavného vyznání, o politiku se nezajímá. Je ženatý, má jedno nezletilé dítě, je zdravý. Ve vlasti žil naposledy v obci D.v Z.o. Na území České republiky přicestoval autobusem dne 18. 2. 2020 v rámci bezvízového styku. V minulosti krátkodobě pobýval v České republice a v Polsku. Důvodem podání žádosti jsou obavy z války a povolání do armády; musí živit rodinu. Rovněž se obává kriminálního jednání ze strany válečných veteránů a poukázal na neochotu policie tyto případy řešit. Vadí mu též špatná ekonomická situace a špatné podmínky pro život. V průběhu správního řízení žalobce poukazoval na to, že na Ukrajině probíhá vnitrostátní ozbrojený konflikt, který nepolevuje na intenzitě, naopak zesílil v důsledku přímé vojenské agrese mezi Ukrajinou a Ruskem v Azovském moři. Situace je v oblasti Krymu a na celém východě Ukrajiny neustále napjatá, hrozí mezinárodní konflikt. Civilní obyvatelstvo je vystaveno násilí a perzekucím.
3. Žalovaný napadeným rozhodnutím žádost žalobce zamítl, neboť Ukrajina je na seznamu bezpečných zemí původu. S odkazem na informace o zemi původu, které k žádosti žalobce shromáždil, žalovaný zdůvodnil naplnění jednotlivých kritérií pro zařazení Ukrajiny na seznam bezpečných zemí původu. Uvedl, že bezpečnostní incidenty v zemi se soustřeďují k tzv. linii dotyku, v průběhu roku 2019 a začátkem roku 2020 nedocházelo kromě Luhanské a Doněcké oblasti k bezpečnostním incidentům. Současná zhoršená bezpečnostní situace se tak nedotýká celé Ukrajiny. Žalovaný zpochybnil tvrzení o intenzitě konfliktu, válečný stav byl na Ukrajině vyhlášen od listopadu do prosince 2018, a to pouze v 10 oblastech země sousedících s Ruskem, netýkal se Zakarpatské oblasti.
4. Žalovaný konstatoval, že s výjimkou Doněcké a Luhanské oblasti na Ukrajině obecně nedochází k pronásledování ve smyslu čl. 9 směrnice č. 2011/95/EU, ani k mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení, trestům či hrozbě z důvodu svévolného násilí. Zakarpatská oblast, z níž žalobce pochází, je probíhajícímu konfliktu na východě Ukrajiny vzdálená. Ukrajina přijala řadu ústavních reforem a přistoupila k mezinárodněprávním závazkům, které zvyšují standard ochrany lidských práv a principů vlády práva. Je rovněž umožněna činnost právníkům osobám, které dohlíží nad stavem dodržování lidských práv. V oblastech, které jsou pod kontrolou ukrajinské vlády, je zaručeno dodržování zákonů a bezpečnostní složky obecně brání násilí.
5. Ve vztahu k obavám žalobce z povolání do armády žalovaný uvedl, že tato možnost není s ohledem na věk žalobce vyloučena. Samotný výkon vojenské služby či případný postih za její nevykonání však nepředstavuje pronásledování, resp. důvod pro udělení mezinárodní ochrany. V současnosti jsou do bojových oblastí nasazováni výhradně profesionální vojáci, případně dobrovolníci. Obava žalobce z nasazení do oblasti bojů na

východě země tak není opodstatněná. Žalovaný nevyslyšel ani obavy žalobce z jednání válečných veteránů. Žalobce v tomto ohledu v minulosti problémy neměl a žalovaný nedospěl k závěru, že by ukrajinské státní orgány nebyly schopny nebo ochotny jmenovanému poskytnout adekvátní ochranu. Špatná ekonomická situace či nízká životní úroveň rovněž nepředstavují důvody, pro které by nebylo možné Ukrajinu za bezpečnou zemi původu považovat. Žalobce tedy neunesl své důkazní břemeno a nevyvrátil domněnku bezpečnosti Ukrajiny.

III. Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

6. Žalobce v žalobě zopakoval důvody, pro které žádost o mezinárodní ochranu podal. Namítl, že na Ukrajině probíhá dlouhodobý vnitrostátní konflikt, který nepolevuje na intenzitě. V případě návratu do vlasti existuje vysoká pravděpodobnost, že bude povolán do armády, následně nasazen do bojových operací na východě země, a tím ohrožen na životě. Poukázal na § 14a odst. 1 a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, tj. podmínky pro udělení doplňkové ochrany, které jsou splněny. Přestože faktické boje probíhají převážně ve východní části země, následky konfliktu negativně ovlivňují život v celé zemi. Násilnostmi trpí civilisté i v ostatních částech Ukrajiny. Vzhledem k ekonomické situaci žalobce ani není reálné jeho přestěhování do jiné části Ukrajiny. Z důvodu špatné bezpečnostní situace není možné Ukrajinu považovat za bezpečnou zemi původu.
7. Žalovaný s výtkami žalobce nesouhlasil. Žalobní námitky se týkají událostí několik let starých (válečný stav, konflikt v Azovském moři), přičemž žalovaný poukázal na to, že právní zástupce žalobce uplatňuje shodnou argumentaci opakovaně, aniž by ji přizpůsoboval konkrétním azylovým příběhům. Negativní vliv bezpečnostní situace na východě Ukrajiny na zbylé území nebyl konkretizován, jedná se pouze o obecné tvrzení, důkazně nepodložené. O možnosti vnitřního přesídlení žalobce se žalovaný v napadeném rozhodnutí ani nezmiňoval.

IV. Posouzení věci krajským soudem

8. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; dále jen „s. ř. s.“), ve lhůtě podle § 32 odst. 1 zákona o azylu. Krajský soud na základě čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU (dále jen „procedurální směrnice“) posoudil věc po skutkové a právní stránce úplně a *ex nunc* (tj. podle stavu ke dni rozhodnutí soudu), a dospěl k závěru, že ve věci lze rozhodnout v souladu s § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. bez nařízení jednání (jednání požadoval žalobce, žalovaný s rozhodnutím bez jednání souhlasil).
9. Žaloba je důvodná.
10. Důvodem neúspěchu žádosti žalobce o mezinárodní ochranu byl závěr, že z jeho strany nedošlo k vyvrácení domněnky, podle níž se Ukrajina (s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou ruských separatistů) ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu ve spojení s § 2 bod 24 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, považuje za bezpečnou zemi původu.

11. Pokud by soud rozhodoval podle skutkového stavu ke dni vydání rozhodnutí žalovaného, napadené rozhodnutí by zřejmě obstálo. Poukazoval-li žalobce na možnost povolání k výkonu vojenské služby, ta sama o sobě domněnku bezpečnosti země původu nevyvrací. Samotné plnění branné povinnosti není považováno za důvod pro udělení azylu či doplňkové ochrany, a to za předpokladu, že se jedná o plnění takové povinnosti v regulární armádě, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud případné odepírání výkonu takové služby z důvodu svědomí není trestáno nepřiměřenými sankcemi (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2015, č. j. 5 Azs 158/2015 - 24, a ze dne 26. 2. 2016, č. j. 5 Azs 168/2015 - 36). Takové okolnosti však z tvrzení žalobce nevyplývaly a nepotvrzovaly je ani shromážděné informace o zemi původu žalobce.
12. Co se týká tvrzených obav z kriminálního jednání soukromých osob, ty by mohly mít relevanci z pohledu azylu či doplňkové ochrany tehdy, pokud by státní orgány současně neměly schopnost či ochotu poskytovat ochranu před tímto jednáním. V případě Ukrajiny jako bezpečné země původu zde byl předpoklad, že stát obecně poskytuje potřebnou ochranu před pronásledováním či vážnou újmu. Dostupnost vnitrostátních právních prostředků ochrany totiž představuje jedno z kritérií pro posouzení státu jako bezpečné země původu. To znamená, že již označením Ukrajiny za bezpečnou zemi původu se vytváří domněnka, že možnost využití vnitrostátních prostředků ochrany skutečně existuje (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2020, č. j. 4 Azs 76/2020-35, či ze dne 6. 5. 2021, č. j. 9 Azs 20/2021-63). Tuto domněnku žalobce nevyvrátil, ostatně v žalobě již ani závěr žalovaného o dostupnosti vnitrostátní ochrany nerozporoval. Správný je též závěr, že špatná ekonomická situace či nízká životní úroveň obecně nepředstavují důvody, které by domněnku bezpečné země původu vyvracely.
13. Krajský soud nicméně při posouzení žaloby musel zohlednit aktuální dění na Ukrajině, které domněnku o bezpečnosti Ukrajiny spolehlivě vyvrací. Je obecně známou skutečností, že napětí na rusko-ukrajinské hranici se zásadně proměnilo dne 24. 2. 2022, kdy ruské ozbrojené síly v několika směrech na Ukrajinu přímo zaútočily, a vypukla válka, která dosud trvá. Tato skutečnost, kterou musel soud zohlednit jako skutečnost novou, nyní vylučuje potvrzení závěru, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Jednou z podmínek pro označení státu za bezpečnou zemi původu, je totiž skutečnost, že na jeho území nedochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu [srov. § 2 odst. 1 písm. k) bod 1 a přílohu I procedurální směrnice]. Tuto podmínku již Ukrajina s ohledem na aktuálně probíhající mezinárodní ozbrojený konflikt nesplňuje.
14. Krajský soud tedy s ohledem na čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice prolomil obecnou zásadu zakotvenou v § 75 odst. 1 s. ř. s., podle něhož při přezkoumání rozhodnutí soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Podle čl. 46 odst. 3 musí členské státy EU zajistit, aby měl žadatel v řízení o udělení mezinárodní ochrany k dispozici účinný opravný prostředek, jehož podstatou je alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci, které je úplné a *ex nunc* (tj. podle stavu ke dni rozhodnutí soudu). Podle čl. 52 odst. 1 procedurální směrnice se povinnost zajistit účinný opravný prostředek ve smyslu čl. 46 odst. 3 této směrnice vztahuje na žádosti o udělení mezinárodní ochrany podané po 20. 7. 2015. S ohledem na včasné neprovedení čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice do vnitrostátního právního řádu, má toto ustanovení přímý

účinek, jedná-li se o žádost o mezinárodní ochranu podanou po rozhodném datu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2017, č. j. 1 Azs 194/2017-30, nebo ze dne 15. 1. 2016, č. j. 5 Azs 20/2015-35). Právě krajský soud je v tomto případě soudem, který má povinnost zajistit úplné a *ex nunc* posouzení opravného prostředku podaného proti napadenému.

15. Žalobce již ve správním řízení argumentoval konfliktem na Ukrajině, ten však byl v době vydání napadeného rozhodnutí územně omezen a nebyl regulérní válkou, resp. mezinárodním válečným konfliktem o takových rozměrech, jichž jsme svědky od konce února roku 2022, a to jak prostřednictvím zpravodajství nezávislých médií, tak přímo v podobě dopadů masivní uprchlické vlny z Ukrajiny na území členských států EU. Krajský soud k této skutečnosti musel přihlédnout z vlastní iniciativy, neboť se jedná o specifickou situaci, kterou je nutno zohlednit i bez námítky (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015 – 32, body 22 – 24, ze dne 11. 11. 2020, č. j. 1 Azs 288/2020-27, bod 22, ze dne 19. 10. 2021, č. j. 1 Azs 292/2021 – 51, body 28-33). Válka na Ukrajině, která dle nezávislých médií zasahuje velkou část území této země, představuje skutečnost obecně známou; nejedná se tedy o skutečnost, kterou by bylo třeba dokazovat při jednání.
16. V tomto ohledu lze odkázat např. na předběžné opatření Evropského soudu pro lidská práva ze dne 1. 3. 2022, které bylo přijato na návrh Ukrajiny kvůli „masivnímu porušování lidských práv ruskými vojsky během vojenské agrese proti suverénnímu území Ukrajiny“ (viz <https://bit.ly/3HxrjKM>), a to s ohledem na skutečné a trvající riziko vážné hrozby porušení práv civilního obyvatelstva zaručených Evropskou úmluvou o lidských právech, zejména podle článku 2 (právo na život), 3 (zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání) a 8 (právo na respektování soukromého a rodinného života). Poukázat lze též na předběžné rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora v Haagu ze dne 16. 3. 2022 (viz <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220316-PRE-01-00-EN.pdf>), podle něhož musí ruská armáda pozastavit použití vojenské síly na ukrajinském území a nepodnikat žádné kroky na podporu vojenských operací; k tomu však dosud nedošlo.
17. Jedná se tedy o natolik významnou změnu poměrů v zemi původu žalobce, že napadené rozhodnutí nemůže obstát, neboť Ukrajinu v současné době není možné považovat za bezpečnou zemi původu.

V. Závěr a náklady řízení

18. Krajský soud zrušil napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 78 s. ř. s., vázán čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, a to s ohledem na změnu situace v zemi původu žalobce, která nastala po vydání napadeného rozhodnutí.
19. V novém řízení žalovaný nebude moci žádost žalobce zamítnout pro její zjevnou nedůvodnost podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Bude ji muset řádně posoudit ve vztahu ke všem formám mezinárodní ochrany. Bude přitom muset přihlédnout k aktuální (zejména bezpečnostní a lidskoprávní) situaci na Ukrajině, která tu bude v době jeho rozhodování a jejíž podobu momentálně nelze předvídat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2022, č. j. 5 Azs 82/2020-64, bod 34). Právní názor vyslovený v tomto rozsudku žalovaného v dalším řízení zavazuje (§ 78 odst. 5 s. ř. s.)

20. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci jako úspěšnému účastníkovi řízení vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Soud mu proto přiznal náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení před soudem tvořených náklady za zastoupení advokátem za dva úkony právní služby po 3 100 Kč (převzetí věci, sepsání žaloby), tedy 6 200 Kč a dva režijní paušály po 300 Kč podle § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, celkem tedy 6 800 Kč. Zástupce žalobce je plátcem DPH, proto se odměna a náhrada hotových výdajů zvyšují o částku odpovídající této dani, tj. 1 428 Kč. Celková výše žalobci přiznaných nákladů řízení tak činí 8 228 Kč.
21. Krajský soud nakonec považuje za vhodné poskytnout účastníkům řízení vysvětlení týkající se změny v obsazení soudu a z toho plynoucí skutečnosti, že ve věci nerozhodovala samosoudkyně JUDr. Kateřina Mrázová, Ph. D., jak byli účastníci řízení poučeni v průběhu soudního řízení, nýbrž samosoudkyně Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph. D. Změnou rozvrhu práce Krajského soudu v Brně č. 8 na rok 2021, která je dostupná též na www.justice.cz, totiž došlo s účinností od 1. 9. 2021 k zařazení naposled jmenované soudkyně do soudního oddělení 34 Az, do něhož je zařazena též samosoudkyně JUDr. Kateřina Mrázová, Ph. D. Tato samosoudkyně je však t. č. dlouhodobě nepřítomná, a proto v této věci, která přišla na pořad jednání, rozhodovat nemohla

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 1. dubna 2022

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v.r.
samosoudkyně